

Escola

REPTES: INTEGRACIÓ I SUPERACIÓ

Hi ha escoles que han d'afrontar realitats d'alta complexitat a les seves aules i això les converteix en autèntics referents quan parlem de centres acollidors

JUDIT MONCLÚS

Començar en una escola nova sempre és un repte. Especialment si, a més d'estrenar escola, l'alumne estrena país, llengua i costums diferents dels seus. L'augment de la immigració que s'ha produït a Catalunya en els últims anys ha posat a prova el sistema educatiu, que ha hagut d'adaptar el seu model per incorporar-hi l'alumnat nouvingut i fer que, a més de rebre l'educació reglada, puguin tenir les eines necessàries per integrar-se al nou entorn. La voluntat acollidora dels centres educatius és fonamental perquè això sigui possible. "El que ha de fer un centre acollidor és intentar que l'infant que hi arriba s'hi pugui integrar i això és responsabilitat de tot el professorat. Aquesta adaptació és molt necessària perquè sovint ve d'un sistema educatiu molt diferent. A més, cal intentar posar les coses fàcils a l'infant perquè ve amb un dol de la seva terra, similar al que tenim quan se'ns mor un familiar molt estimat. Per superar aquest dol cal que tothom l'ajudi a adaptar-se a la nova realitat", indica Àngel Casajús, orientador educatiu i vocal

d'educació del Col·legi de Pedagogs de Catalunya.

La llengua és el primer handicap que es troben els alumnes nouvinguts. Per superar-lo, el curs 2004-2005 el departament d'Ensenyament de la Generalitat va implantar aules d'acollida que fomenten l'aprenentatge de la llengua catalana entre l'alumnat immigrant. Se'n van crear més de 600, una xifra que es va més que doblar al cap de pocs anys. "El que reben els nens a l'aula d'acollida és una immersió absoluta al català. Ho centrem sobretot en el català oral i en el vocabulari més bàsic que necessiten a l'escola, com ara saber com es diuen objectes d'ús habitual o com han de demanar per anar al lavabo", explica Lúcia Jacques, que ha sigut tutora de l'aula d'acollida del CEIP Drassanes de Barcelona durant deu anys.

Els alumnes nouvinguts combinen les hores a l'aula d'acollida amb les classes a l'aula ordinària. "Hi fan educació física, plàstica i matemàtiques, sense que hagin de resoldre problemes perquè no n'entendrien els enuncis. Després, per a les altres assigna-

L'apunt L'acolliment dels mestres

El professorat dels centres acollidors, ateses les complexitats amb què es troben determinats centres, també requereix un procés per conèixer la realitat de l'escola on treballen, especialment si s'hi acaben d'incorporar. És el cas dels mestres de l'Escola Charlie Rivel de l'Hospitalet de Llobregat. La seva directora, Montse González, que porta més de vint anys al centre, explica que el professorat que hi arriba ho ha d'haver demanat específicament. "La nostra pràctica diària té una certa dificultat i quan tries la nostra escola com a destinació ho has de saber. Això ens suposa haver de preparar el professorat que arriba nou, ja que en moltes ocasions ens trobem en situacions molt complicades. Som un centre de dificultat màxima, més enllà de l'acollida emocional que procurem als alumnes".

El mateix passa a l'Escola Mare de Déu de Montserrat de Terrassa. "La primera setmana ens interessa més que el professorat conegui el projecte i l'entorn on desenvoluparà la seva tasca professional que no pas els projectes educatius concrets com el càlcul o l'ortografia, perquè per a això ja tenim una preparació", assegura Núria Marín, la directora.

tures, com ara medi, venen a l'aula d'acollida per continuar aprenent la llengua. En principi s'hi estan dos anys, però aquest temps varia molt, ja que en el cas dels nens sud-americans, per exemple, que ja entenen el castellà, els és més fàcil aprendre el català. Als alumnes xinesos, en canvi, els costa moltíssim, perquè realment la seva llengua és molt diferent de la nostra, però els nens sempre t'ho posen fàcil perquè s'ajuden entre ells i els que són del mateix país però fa més anys que són a Catalunya fan de traductors dels novinguts", afegeix Jacques.

METODOLOGIA VARIADA

La metodologia a l'aula d'acollida és molt variada, però treballa molt el nivell oral i expressiu a través d'activitats dinàmiques i en forma de joc. "Utilitzem molt les imatges, els mitjans audiovisuals i el teatre perquè els alumnes puguin viure en català tant dins com fora de l'escola", afirma Salut Huerta, directora de l'escola Balàfia, de Lleida. El 93% de l'alumnat d'aquest centre és d'origen

estranger –fins a 24 nacionalitats diferents– i durant tot el curs rep un degoteig constant d'alumnes, fins i tot quan falten poques setmanes per acabar-lo. "Això vol dir que l'escola, molt sovint, és el primer i, fins i tot, un dels pocs contactes que aquests alumnes i les seves famílies tenen amb la nostra societat, la nostra llengua, la nostra cultura i els nostres costums".

Les aules d'acollida reben alumnes a partir de tercer de primària perquè, en els cursos precedents, es considera que els infants tenen el cervell més preparat per a les llengües i amb la immersió dins de l'aula ja en tenen prou. "Hi ha nens que de seguida agafen el nostre sistema però a d'altres els costa més. A vegades passa que ve un infant que no l'han escolaritzat prèviament en el seu idioma. Llavors té dos problemes: que és en un país amb una llengua que no és la seva i que no sap ni llegir ni escriure en la pròpia. Això ho complica tot bastant", assenyala Jacques.

"Pel que fa a les famílies, intentem treballar per atreure-les a l'escola i fer

que hi participin més, ja que, quan parlem d'acollida i d'integració, estem parlant de tota la comunitat educativa, no només dels nens", assegura Montserrat González, directora de l'Escola Charlie Rivel, de l'Hospitalet de Llobregat. "Les famílies autòctones, encara que visquin en aquesta zona, porten els fills a escoles de fora del barri. Per a nosaltres ser un centre acollidor és tot un repte perquè se suposa que en una escola el que es practica quan hi ha molta gent de fora és la integració, encara que a vegades sigui complicada".

IMPLICACIÓ FAMILIAR

Al CEIP Drassanes també consideren un pilar fonamental el contacte i el tracte amb les famílies. Per això, per exemple, entre altres opcions, ofereixen classes gratuïtes de català en horari escolar als pares mentre el nen és a l'aula. "Les famílies hi responen molt bé. A vegades, però, hi ha una mica de confusió, perquè des d'una visió eurocentrista entenem la implicació d'una altra manera, però quan fa temps que ets aquí veus que aquestes famílies confien molt en l'escola", apunta Alfons Espinosa, director del centre.

"El que no fem a la nostra escola és una setmana cultural dels valors, perquè nosaltres ja promovem les interaccions en el dia a dia. Creiem que per poder acceptar la diferència has de tenir interaccions positives. Tu, a l'altre, no l'acceptes partint de la teoria ni perquè un dia fem un festival dels àpats diferenciat", assenyala Núria Marín, directora de l'Escola Mare de Déu de Montserrat, de Terrassa. En el seu cas, i com a centre convertit en comunitat d'aprenentatge des del curs 2001-2002, aposten per mostrar als alumnes referents d'èxit del seu entorn més proper. I ho fan implicant les famílies en el dia a dia de l'escola. "Que vingui una mare siriana, casada i llicenciada en matemàtiques, a ajudar a les classes d'anglès fa que les nenes s'hi emmirallin, però també que la resta d'alumnes desmuntin tòpics que puguin tenir respecte a altres ètnies o religions". A més, segons Marín, la intervenció activa de les famílies en l'activitat del centre fa que la comunitat s'empoderi més fàcilment.

Aquest curs l'han començat amb la mirada posada en els atemptats de l'agost a Barcelona i Cambrils perquè gairebé el 92% del seu alumnat és musulmà. "La intenció no era recordar aquests fets, però sí tenir-los presents, perquè vam començar el curs amb uns alumnes a qui aquests esdeveniments van sacsejar a causa de la càrrega social de culpabilitat que es va projectar sobre els musulmans". Per això, els mestres van fer diverses accions per acostar-se a la realitat musulmana. "Volíem tenir una mirada més transparent cap a l'alumne per afavorir un aprenentatge més positiu i més potent".*

En resum

Analitzem efectes i resultats

Els projectes educatius dels centres acollidors s'han hagut d'anar adaptant a les circumstàncies. En el cas de l'Escola Charlie Rivel, han optat per pedagogies innovadores (atenció més personalitzada, més mestres a l'aula, no fer sortir els nens amb necessitats especials de l'aula sinó fer que sigui el mestre de reforç qui s'hi incorpori, etc.) combinades amb recursos estratègics. "Quan treballes amb l'exclusió social, els resultats no s'aconsegueixen si no hi ha un projecte potent al darrere", assegura per la seva banda Marín, directora del centre de Terrassa, en el qual, després de convertir-se en comunitat d'aprenentatge, en cinc anys, els alumnes que van superar les avaluacions de les competències bàsiques en comprensió lectora van augmentar del 17% al 85%, i es van situar per sobre de la mitjana de Catalunya.

La diversitat és exigent

Al CEIP Drassanes aposten fortament per l'aprenentatge de les llengües. "A nosaltres ens mesuren uns resultats que potser no són els millors dels nostres nens, perquè només que es pogués mesurar el plurilingüisme i la capacitat d'aprenentatge de llengües canviarien totalment", afirma Espinosa. "Els viatges llargs enmig del curs escolar també compliquen bastant les coses. Ara hi ha moltes classes amb nens que no vindran fins a finals de setembre. La readaptació a l'escola, que és el que fas durant les primeres setmanes, se la perden", lamenta Jacques, que afirma que des de l'escola es fa molta feina per intentar compensar aquests períodes de classe que es perden. "També has de tenir en compte que quan passa això o que quan un nen s'ha passat dos anys a l'aula d'acollida no pot tenir el mateix nivell d'expressió escrita que un nen que ha viscut tota la vida a Barcelona i que té els pares catalans. El que fem és que els nens que van a l'aula d'acollida tenen un pla individualitzat (PI) que ja s'inclou dins del seu llibre escolar", afegeix.

CRISTINA CALDERER

